

УДК 378.147:379.85

DOI: 10.32342/2522-4115-2024-1-27-12

С.П. КОЖУШКО,

*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри менеджменту,
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

Л.Г. БОЙКО

*доцент кафедри менеджменту,
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Ефективність туристичного та готельного бізнесу залежить від комплексу факторів, зокрема професійної компетентності співробітників, яка відображає здатність і готовність використовувати наявні знання, вміння, навички на практиці, формуючи модель фахівця, здатного розв'язувати завдання в обраній сфері діяльності та демонструвати її високу ефективність. Майбутній фахівець у галузі туризму, окрім професійної компетентності, неодмінно має володіти і полікультурною комунікативною компетентністю, що реалізується в конкретному способі здійснення продуктивної діяльності та формується протягом навчання в ЗВО, у тому числі й у процесі проєктної діяльності. Передбачається, що проєктна діяльність є одночасно і метою, і методом навчання, яка створює умови для розвитку здібностей, що лежать в основі компетентності, серед яких здатність до творчого мислення, рефлексії, цілеутворення, прогнозування, вибору ефективного рішення, створення робочої команди, досягнення результату й оцінка його ефективності.

У статті розглянуто проєктну технологію як засіб формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму. Констатовано, що цілеспрямовано організована робота над проєктом у ході вивчення мовного матеріалу, допоможе сформувати та вдосконалити конкретні мовні навички, які в сукупності сприятимуть розвитку полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Наведено можливості використання проєктної технології під час навчання професійно-орієнтованої іноземної мови студентів за спеціальністю 242 «Туризм».

Здійснено аналіз основних особливостей проєктного навчання, зазначено етапи роботи над проєктом, висвітлено досвід застосування методу проєктів у процесі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму.

Визначено, що використання методу проєктів на заняттях з іноземної мови у сфері професійних комунікацій сприяє формуванню в студентів необхідних компетенцій як сукупності знань, умінь та навичок, що забезпечують їх готовність вирішувати конкретні проблеми в полікультурному середовищі.

На основі концептуального аналізу педагогічної літератури, власного педагогічного досвіду, систематизації теоретичних підходів та методів, що існують в освітньому процесі вищої школи, окреслено основні переваги використання проєктної технології. Зазначається, що правильно організована робота над проєктом на заняттях з професійно орієнтованої іноземної мови не лише формує полікультурну комунікативну компетентність, але й дозволяє паралельно формувати професійні, соціальні компетенції, у результаті чого досягається ще одна мета навчання в ЗВО – формування проєктної компетенції.

Ключові слова: туризм, готельно-ресторанна справа, проєктні технології, полікультурна комунікативна компетентність, майбутні фахівці в галузі туризму, змішане навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інноваційні зміни в процесі розвитку сучасного суспільства спричиняють суттєвий вплив на систему освіти, актуалізуючи необхідність модернізації та конструювання нового освітнього середовища ЗВО, професійної освіти студентів, яка була б орієнтована на розвиток і вдосконалення рівня сформованості полікультурної комунікативної компетентності з урахуванням міжнародних освітніх стандартів та відповідно до ціннісних пріоритетів особистості.

Найважливішими завданнями освітнього процесу є формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання шляхом компетентнісного підходу [Т.І. Юсіпіва, Г.І. М'ясоїд, 2021, с. 308].

На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти особливу увагу приділено методам, що дозволяють значно активізувати навчання, надати йому дослідницького характеру, передати студентам ініціативу в процесі навчального пізнання. Одна з ключових ролей у цьому напрямі відводиться проєктній парадигмі як основі інноваційних процесів в освіті.

Серед вимог, які висуваються державним освітнім стандартом до освітнього результату підготовки фахівця в галузі туризму, домінують результати, що становлять основу проєктної діяльності: спроможність до міждисциплінарних обґрунтувань проєктних рішень; здатність системно й самостійно мислити, виявляти її ефективно вирішувати виробничі завдання з використанням проєктних алгоритмів; ставити завдання проєктування туристичного продукту відповідно до нормативних вимог; здатність до використання інноваційних та інформаційних технологій створення туристичного продукту; проєктування програм і турів, турпакетів, екскурсійних програм та інших продуктів туристичної діяльності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки проблема формування компетентності є предметом дослідження багатьох науковців і практиків. Дефініційному аналізу та висвітленню теоретичних аспектів поняття «полікультурна компетентність» присвячено чимала кількість наукових розвідок: О. Березюк («Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців в сучасному освітньому просторі»), Т. Чаркіна («Теоретичні аспекти формування полікультурних компетенцій в сучасному освітньому просторі»), Л. Воротняк («Педагогічна технологія формування полікультурної компетенції магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах»), Л. Мелько («Полікультурна компетентність студентів як фактор інтеграції»), І. Забіяка, С. Лобанова («Міжкультурна комунікативна компетентність майбутніх фахівців технічного та гуманітарного профілю у контексті глобалізації освітнього простору»), Д. Попова («Педагогічні аспекти формування полікультурної компетентності як складової професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму»), І. Гончарова («Формування полікультурної компетентності студентів туристичних спеціальностей»), О. Щеглова («Розвиток полікультурної компетентності майбутніх спеціалістів»), Т. Гурьянова («Формування полікультурної компетентності студентів вузів: на матеріалі навчання іноземній мові») та ін.

У контексті розв'язання конкретних питань метод проєктів на сьогодні визначається як один із ефективних інструментів у процесі формування комунікативних, інтелектуальних, творчих здібностей здобувачів, що сприяє розвитку навичок співробітництва. Це підтверджується наявністю вагомого наукового доробку (Г. Білявський, В. Беспалько, П. Бондарев, В. Гузеєв, Т. Качеровська, Н. Пахомова, О. Пехота, Є. Полат, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Рибіна, Г. Селевко, С. Сисоєва, та ін.). Окреслений метод в узагальненому вигляді визначається дослідниками як педагогічна технологія, що охоплює сукупність дослідницьких проблемних методів творчого спрямування.

Водночас, аналіз останніх наукових досліджень і публікацій, у яких порушено питання використання проєктних технологій навчання в процесі підготовки майбутніх фахівців, дає змогу констатувати, що фактично недостатньо дослідженими залишаються питання розкриття ролі проєктних технологій у процесі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання.

Мета статті полягає в дослідженні й теоретичному обґрунтуванні ролі проєктних технологій як засобу формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу. Значний вплив на освітній процес початку XXI століття мало впровадження електронних форм навчання. Інформаційно-комунікаційні технології

буквально пронизали освітній простір як в інформаційному (навчально-методичні матеріали), так і комунікаційному (психологічні особливості спілкування викладача та студента за відсутності безпосереднього спілкування) планах [N. Volkova, T. Poyasok, S. Symonenko, Y. Yermak, H. Varina, A. Rackovych, 2022].

У зв'язку з широким упровадженням систем дистанційного навчання й появою онлайн курсів (e-learning), які дозволяють самостійно опанувати певний обсяг інформації та виконувати вправи відповідно до поданого матеріалу (граматичні, лексичні вправи, а також вправи на прослуховування), виникає необхідність у такій системі навчання, яка б задовольнила потреби в безпосередньому спілкуванні викладача зі студентом і студента з однокурсниками з метою розвитку комунікативних умінь. Саме такою є система змішаного навчання (blended learning), що вдало поєднує онлайн-навчання з присутністю викладача в аудиторному форматі [А. Щеглова, 2016, с. 142].

Відтак в умовах змішаного навчання постає потреба в пошуку інноваційних технологій формування конкурентоспроможного, кваліфікованого й компетентного фахівця.

Компетентність має інтегративний характер і є показником професійної готовності до тієї чи тієї діяльності. Готовність фахівця за напрямом підготовки 242 «Туризм» визначається здатністю здійснювати, поряд з іншими видами діяльності, проєктну діяльність, розуміти роль і значення цієї діяльності для ефективного вирішення завдань, що стоять перед туристичною сферою.

Прикметно, що успішність професійної діяльності фахівця туристичної галузі суттєво залежить від рівня його полікультурної комунікативної компетентності, яка забезпечує уміння здобувати інформацію для розв'язання певної проблеми, аналізувати її, висувати гіпотези щодо вирішення проблеми, робити необхідні узагальнення, встановлювати статистичні закономірності, робити аргументовані висновки, застосовувати отримані результати для виявлення і розв'язання нових проблем.

З огляду на окреслене вище, доречними видаються нам погляди І. М'язової, яка наголошує, що опанування англійської мови як іноземної вимагає не лише компетентності володіння нею, але й культурної компетентності, а саме здатності розуміти поведінку з позицій представників культури та відповідну поведінку з представниками інших культур [І.Ю. М'язова, 2006].

Під час формування полікультурної комунікативної компетенції майбутніх фахівців у галузі туризму необхідно використовувати інтенсивну методіку, яка поєднувала б у собі навчання як мовним і комунікативним аспектам, так і питанням, пов'язаним з культурою та лінгвістичним знанням. На наш погляд, такий комплекс завдань може бути вирішений саме за допомогою проєктної технології.

Метод проєктів передбачає розвиток як пізнавальних, так і творчих навичок здобувачів, відповідальності за рахунок необхідності впоратися із завданням, поставленим у межах проєкту, вирішити будь-яку проблему. За останні кілька років особливе місце в освітньому дискурсі посідає тематика модернізації освітнього процесу, що передбачає впровадження форматів освоєння проєктних навичок.

Основна причина популярності проєктної технології пояснюється тим, що проєктне завдання («проблема»), яку належить виконати, пов'язує процес оволодіння мовою, що вивчається, і процес оволодіння знанням з предмета, в контексті якого відбувається робота над проєктом. Окрім цього, у здобувачів з'являється можливість використовувати набуті знання та вміння на практиці.

Актуальність розгляду питання використання проєктної технології в освітньому процесі обумовлена тим фактом, що цей метод допомагає сформувати так званий проєктувальний стиль мислення, який поєднує в єдину систему теоретичні та практичні складові діяльності особистості, що дозволяє розкрити, розвинути, реалізувати її творчий потенціал.

У науковій літературі до сьогодні не існує єдиного визначення конструкту «проєкт». Авторі вкладають у його трактування різноманітний зміст і смислове навантаження.

Як спосіб розвитку творчості, самостійності, прагнення до ідеально перспективного перетворення світу за допомогою креативних дій і операцій у процесі створення конкретного продукту трактує проєкт дослідниця Л. Хоружа [Л. Хоружа, 2006].

С. Гончаренко визначає метод проєктів як процес організації навчання, в ході якого набуваються знання та навички під час планування та виконання практичних завдань [С. Гончаренко, 2008].

У межах нашого дослідження цілком слушною видається характеристика методу проєктів, подана С. Сисоевою, яка розглядає його як педагогічну технологію, що відображає реалізацію особистісно зорієнтованого підходу в освіті та сприяє формуванню вміння людини постіндустріального суспільства адаптуватися до швидких змін умов життя [С. Сисоева, 2005].

Проєктним М. Холм називає навчання, орієнтоване на здобувача, що відбувається протягом тривалого часу, в ході якого вони обирають, планують, досліджують і розробляють продукт, презентацію або уявлення, що відповідають реальному запиту чи справжньому виклику [М. Holm, 2011, р. 1].

Своєю чергою, Т. Маркхем визначає проєктне навчання як систематичний метод, який залучає студентів до здобуття знань і навичок через розширений процес, структурований навколо складних, автентичних питань і ретельно розроблених продуктів і завдань [Т. Markham, J. Larmer, J. Ravitz, 2003, р. 4].

У своєму дослідженні М. Головань, даючи визначення методу проєктів як сукупності навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють розв'язати ту або іншу проблему в результаті самостійних дій студента з обов'язковою презентацією отриманих результатів, додає, що цей метод покликаний стимулювати інтерес студентів до певних проблем, розв'язання яких передбачає володіння певним обсягом знань, умінь і навичок через проєктну діяльність. У такий спосіб метод проєктів реалізує баланс між академічними знаннями і прагматичними вміннями за умови дотримання відповідного їх співвідношення залежно від етапу навчання [М.С. Головань, 2006, с. 236].

Незважаючи на наявність достатньої кількості визначень, ми склали власну дефініцію: проєктна технологія – це спосіб організації навчання, заснований на колективній або індивідуальній самостійній роботі студентів, що здійснюється під керівництвом викладача (фасилітатора) і спрямований на вирішення певної проблеми за допомогою виконання завдання-проєкту.

Мета реалізації проєктного навчання – знайти шляхи розвитку самостійного творчого-активного мислення, навчити студентів не лише запам'ятовувати та відтворювати знання, але й самостійно їх отримувати й бути готовим застосовувати їх на практиці.

Використання методу проєктів на заняттях з іноземної мови у сфері професійних комунікацій сприяє формуванню у студентів необхідних компетенцій як сукупності знань, умінь та навичок, що забезпечують їхню готовність вирішувати конкретні проблеми в полікультурному середовищі. І у зв'язку з цим метод проєктів розглядається нами як педагогічна технологія розвитку творчих здібностей студентів, як спосіб формування полікультурної професійно-комунікативної компетентності, яка включає знайомство з національно-культурними особливостями мовної поведінки носіїв мови, знання їх звичаїв, традицій тощо і проявляється в бажанні та вмінні вступати в спілкування з людьми інших культур, у здібності орієнтуватися та керувати ситуацією в умовах полікультурного спілкування.

Важливим методологічним завданням під час навчання професійно-орієнтованої іноземної мови є перенесення сформованих навичок у різні види мовної діяльності: від навчальної ситуації спілкування до реальної.

Творча діяльність відкриває великі можливості проєктів у межах підготовки студентів туристичного профілю: туристичні програми та маршрути, екскурсійні послуги, готельний бізнес та ресторани, інтерактивні медіатехнології тощо. Під час підготовки проєктів у контексті програми навчання іноземної мови у сфері професійної та полікультурної комунікації пропонуємо такі теми, як: розвиток нових напрямів у туризмі, складання туристичних маршрутів, перспективи розвитку регіону як туристичного кластера, особливості розвитку транспортних систем у нашій країні та за кордоном, планування та підготовка туристичного пакету послуг, планування та розвиток готельного комплексу, розробка та впровадження перспективних готельних послуг, вдосконалення системи обслуговування тощо.

Практика доводить, що застосування проєктної технології дозволяє вирішувати дидактичні завдання і, відповідно, перетворювати заняття на дискусійний дослідницький клуб,

який вирішує цікаві, доступні, практично значущі для студентів завдання з урахуванням особливостей іншомовної культури.

У процесі роботи над проектами студенти отримують можливість використання нового мовного матеріалу, комбінування його з раніше засвоєним; перенесення знань, навичок та умінь у новий контекст їх використання. У такий спосіб збільшується інтенсивність набуття іншомовного досвіду, впевненість у процесі реалізації мовних дій та вдосконалення комунікативних умінь – ведення дискусії, обґрунтування власної точки зору, лаконічного викладу своїх думок.

Проектна діяльність передбачає діяльність, самостійно заплановану студентами, які займаються пошуком вирішення проблеми, особистісно-значущої для них, органічно вплітаючи професійне спілкування в інтелектуальний контекст діяльності. Проблема, яку пропонуємо студентам, формулюється так, щоб орієнтувати їх на залучення фактів із суміжних галузей знань і різноманітних джерел інформації. Складання проектів сприяє розвитку міжпредметних зв'язків у процесі навчання іноземної мови, інтеграції знань із суміжних дисциплін та акцентує на практичних видах діяльності.

Досліджуючи питання підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства до проектної професійної діяльності, А. Тимейчук наголошує на тому, що технологія проектного навчання не є заміником класичної системи, а розглядається як компонент процесу навчання в системі компетентнісно-спрямованої освіти. Створення і виконання навчальних проектів становить цілеспрямовану, соціально значиму, педагогічно доцільну, практично реалізовану інноваційну діяльність викладача щодо проектування й забезпечення функціонування освітньо-розвивального середовища, в якому здійснюватиметься проектна діяльність студентів.

Дослідниця констатує, що спрямованість навчальних проектів на професійну діяльність та творчу самореалізацію студентів забезпечує розвиток їхніх інтелектуальних можливостей, вольових якостей, творчих здібностей, професійних компетенцій, оскільки здійснюється з метою розв'язання певних проблем шляхом раціонального поєднання теоретичних знань з їх практичним застосуванням [А.М. Тимейчук, 2018].

Метою застосування проектного навчання є активізація процесу пошуку, отримання й закріплення нової інформації з використанням додаткових джерел, закріплення практичних навичок роботи з нормативними документами, інформаційними технологіями; розвиток проектно-дослідних умінь і здібностей, прояв креативності та випереджальної клієнтоорієнтованості при створенні макетів проекту за допомогою комп'ютерних технологій; розвиток системного, логічного та творчого мислення.

Результатом застосування проектного підходу навчання має бути підготовка фахівця, здатного ефективно використовувати в проектній діяльності наявні у нього теоретичні та практичні знання, вміння та здібності відповідно до змісту освітньо-професійної програми «Туризм».

Проектне навчання є педагогічною технологією, яка передбачає сукупність науково-дослідних, інформаційних, практикоорієнтованих, пошукових, творчих завдань за рахунок моделювання навчального процесу та використання сучасних освітніх технологій.

У контексті формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму проектну діяльність розглядаємо як елемент професійної компетентності фахівців з туризму. Вона заснована на вміннях і навичках, орієнтованих на економічний ефект і соціально значущий результат. Компетентність у галузі проектної діяльності охоплює:

- володіння теоретичними основами проектування, готовність до застосування основних методів проектування у туризмі;
- здатність використовувати поглиблені знання правових та етичних норм при розробці та здійсненні широкомасштабних та соціально значущих проектів туристичної індустрії, оцінки результатів професійної діяльності;
- уміння розробляти нові туристичні проекти, що відповідають вимогам туристичної індустрії, виявляти пріоритетні напрями в проектуванні, вести необхідну нормативно-технічну документацію;
- спроможність до розроблення стратегій розвитку туристичної сфери на державному, регіональному, локальному рівнях і здатність до розроблення проектів відповідно до цих рівнів;

- здібність до оцінки інноваційно-технологічних ризиків у туристичній індустрії;
- здатність обробляти та інтерпретувати дані з використанням базових знань математики та інформатики, необхідні для здійснення проектної діяльності в туризмі;
- уміння самостійно знаходити та використовувати різні джерела інформації щодо проекту туристичного продукту;
- готовність до реалізації проектів у туристичній індустрії.

У процесі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму проектну діяльність реалізуємо відповідно до певних етапів (рис. 1).

Рис. 1. Етапи проектної діяльності

Під час розроблення проекту акцентуємо увагу здобувачів на основних аспектах:

- обґрунтування економічної та соціальної значущості проекту, пов'язане з визначенням проблеми, яка ускладнює розвиток галузі гостинності в полікультурному середовищі, її причин та наслідків, формулювання актуальності, мети та завдань нової послуги;
- визначення змісту проекту, що полягає у вивченні сучасних трендів та складу туристичного продукту в нашій країні та за її межами, визначенні завдань, які необхідно вирішити, заходів, що сприяють досягненню цілей, призначенні відповідальних виконавців та визначенні ресурсів, необхідних для реалізації ідеї;

– розрахунок фінансової успішності та можливих ризиків, тобто оцінка ринкової адекватності туристичного продукту, його конкурентоспроможності в полікультурному просторі; загальним принципом оцінки є порівняльний аналіз витрат стосовно виробничого ефекту інновації;

– інформаційно-програмне забезпечення та просування туристичної послуги спрямоване на створення розроблення концепції продукту, його дизайну, способів просування тощо.

У ході роботи над проектом використовуємо кейси з метою розуміння ситуації, опису ресурсів, виявлення проблем і розроблення проекту відповідно до виявленої проблеми. Наведемо алгоритм роботи з кейсом (рис. 2).

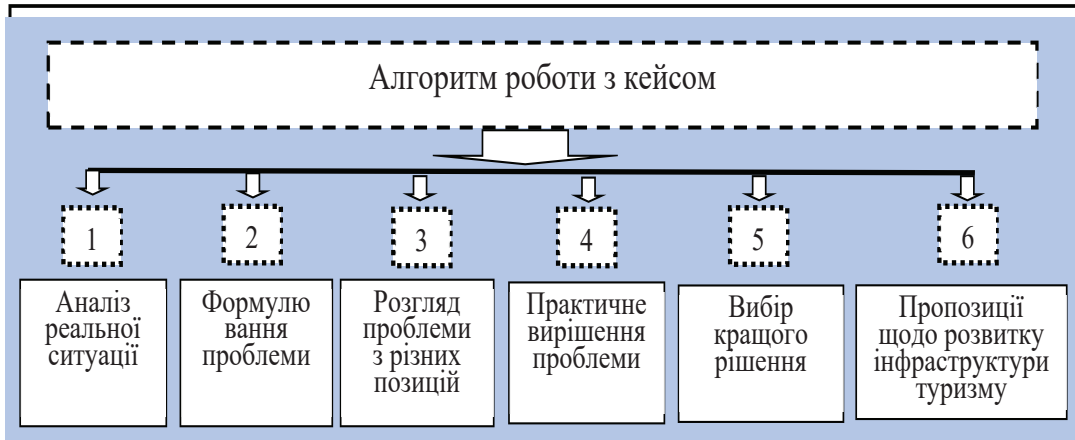

Рис. 2. Алгоритм роботи з кейсом

Тема: «Туристичний потенціал території».

Мета: дати оцінку умов реалізації соціально-культурних проектів у результаті аналізу туристичного потенціалу досліджуваної території.

Завдання: визначити характеристики системного аналізу території, здійснити проблемне структурування; провести аналіз ресурсних компонентів (природні, енергетичні ресурси, ландшафтні рекреаційні тощо).

Результати, отримані в ході вирішення кейсів, застосовуються для здійснення проектів, спрямованих на розвиток туризму та його інфраструктури, розроблення локальних історико-культурних та природних туристичних маршрутів. Кейс дозволяє обґрунтувати мету й завдання розроблення соціально-культурних проектів, спрямованих на задоволення туристичних потреб соціуму.

Можливість застосування цього методу з метою формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання зумовлена його функціональністю, оскільки цей метод надає можливість активізації самостійної та пізнавальної діяльності.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок. Створення якісного та інноваційного продукту, який буде конкурентоспроможним на міжнародному та українському ринках, є завданням професійної туристичної спільноти, а завдання ЗВО – забезпечити реалізацію цієї потреби через висококваліфікованих випускників, здатних і готових до діяльності в туристичній галузі, що вимагає використання нових підходів до забезпечення проектних рішень у процесі реалізації туристичних та готельних послуг.

Проектна діяльність дозволяє не лише навчати студентів мови, розвиваючи полікультурну комунікативну компетентність, а й сприяє набуттю ними академічних навичок, формуванню інтегративного досвіду проектної діяльності в процесі вивчення низки навчальних дисциплін.

Список використаної літератури

Головань, М.С. (2006). Метод проектів як засіб формування інформатичної компетентності майбутніх економістів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Збірник наукових праць*, 14-15, 234–242.

Гончаренко, С. (2008). *Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям*. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця».

М'язова, І.Ю. (2006). Особливості тлумачення поняття «міжкультурна комунікація». *Філософські проблеми гуманітарних наук*, 8, 108–113.

Сисоева, С. (2005). Особистісно зорієнтовані технології: метод проектів. *Підручник для директора*, 9-10, 25–31.

Тимейчук, А.М. (2018). *Підготовка майбутніх магістрів з туризмознавства до професійної діяльності* (Дис. канд. пед. наук). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця.

Хоружа, Л. (2006). Проектна культура вчителя: етичний компонент. *Шлях освіти*, 2, 11–15.

Щеглова, А.О. (2016). Місце проектного методу для формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах змішаного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 53 (3), 142–149. doi: 10.33407/itlt.v53i3.1381

Юсипіва, Т.І., М'ясоїд, Г.І. (2021). Метод проектів як засіб формування компетентностей майбутніх фахівців Готельно-ресторанної справи у процесі навчання екології. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 2 (22), 308–314. doi: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-34

Holm, M. (2011). Project-based instruction: a review of the literature on effectiveness in Prekindergarten through 12th grade classrooms. *InSight: Rivier Academic Journal*, 7 (2), 1–13. Retrieved from <https://www.rivier.edu/journal/roaj-fall2011/j575-project-based-instruction-holm.pdf>

Markham, T., Larmer, J., Ravitz, J. (2003). *Project-based learning handbook: a guide to standards-focused project-based learning for middle and high school teachers*. Novato, CA : Buck Institute for Education.

Volkova, N., Poyasok, T., Symonenko, S., Yermak, Y., Varina, H., Rackovych, A. (2022). Psychological and pedagogical features: the use of digital technology in a blended learning environment. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 15(34), e17232. doi: 10.20952/revtee.v15i34.17232

References

Holm, M. Project-based instruction: a review of the literature on effectiveness in Prekindergarten through 12th grade classrooms. *InSight: Rivier Academic Journal*, 2011, vol. 7, no. 2, pp. 1–13. Available at: <https://www.rivier.edu/journal/roaj-fall2011/j575-project-based-instruction-holm.pdf> (Accessed 10 March 2024).

Holovan, M.S. (2006). Metod proektiv yak zasib formuvannia informatychnoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv [Method of projects as a means of forming informative competence of future economists]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity* [Problems of engineering and pedagogical education], 2006, no. 14–15, pp. 234-242. (In Ukrainian).

Honcharenko, S.U. (2008). *Pedahohichni doslidzhennia. Metodolohichni porady molodym naukovtsiam* [Pedagogical research. Methodological advice for young scientists]. Kyiv-Vinnytsia, DOV «Vinnytsya» Publ., 278 p. (In Ukrainian).

Khoruzha, L. Proektna kultura vchytelia: etychnyi komponent [Teacher project culture: ethical component]. *Shliakh Osvity* [The Path of Education], 2006, no. 2, pp. 11–15. (In Ukrainian).

Markham, T., Larmer, J., Ravitz, J. (2003). *Project-based learning handbook: a guide to standards-focused project-based learning for middle and high school teachers*. Novato, CA, Buck Institute for Education, 179 p.

Miazova, I.Iu. Osoblyvosti tлумachennia poniattia «mizhkulturna komunikatsiia» [Peculiarities of interpretation of the concept of “intercultural communication”]. *Filosofski*

problemy humanitarnykh nauk [Philosophical Problems of Humanitarian Sciences], 2006, no. 8, pp. 108–113. (In Ukrainian).

Shcheglova, A.O. The importance of project-based method for formation and improving of foreign communicative competence in blended learning. *Information Technologies and Modern Tools*, 2016, vol. 53, no. 3, pp. 142–149. doi: 10.33407/itlt.v53i3.1381 (In Ukrainian).

Sysoyeva, S. Osobystisno zoriientovani tekhnolohii: metod proektiv [Personality-oriented technologies of education: method of projects]. *Pidruchnyk dlia dyrektora* [A textbook for the director], 2005, no. 9–10, pp. 25–31. (In Ukrainian).

Tymeychuk, A.M. (2018). *Pidhotovka maibutnikh mahistriv z turyzmoznavstva do proektnoi profesinoi diialnosti*. Dys. kand. ped nauk [Preparation of the future masters of tourism studies for the project professional activity. Cand. of ped. sc. diss.]. Vinnytsia, 263 p. (In Ukrainian).

Volkova, N., Poyasok, T., Symonenko, S., Yermak, Y., Varina, H., Rackovych, A. Psychological and pedagogical features: the use of digital technology in a blended learning environment. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 2022, vol. 15(34), e17232. doi: 10.20952/revtee.v15i34.17232

Yusypiva, T., Miasoid, H. Project method as a means of formation of competencies of future professionals in hotel and restaurant business in the process of ecology studies. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: "Pedagogy and Psychology"*, 2021 no. 2(22), pp. 308–314. doi: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-34 (In Ukrainian).

PROJECT-BASED LEARNING TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMATION OF MULTICULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE FIELD OF TOURISM IN THE CONDITIONS OF BLENDED LEARNING

Kozhushko Svitlana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Management, Alfred Nobel University, Dnipro

E-mail: lana@duan.edu.ua.

ORCID ID: 0000-0002-6383-5182

Boiko Liubov, Associate Professor of the Department of Management, Alfred Nobel University, Dnipro

E-mail: dh.abit@duan.edu.ua

ORCID ID: 0000-0001-6703-9792

DOI: 10.32342/2522-4115-2024-1-27-12

Keywords: *tourism, hotel and restaurant business, project technologies, multicultural communicative competence, future specialists in the field of tourism, blended learning.*

The **aim of the article** is to investigate and theoretically substantiate the role of project-based technologies as a means of developing multicultural communicative competence in future tourism professionals within the context of blended learning.

The effectiveness of tourism and hotel business depends on a set of factors. Among them is the professional competence of employees which reflects the ability and willingness of specialists to use their knowledge and practical skills in practice, and thus forming the model of a practitioner capable of solving problems in the chosen field of activity and demonstrating their high efficiency. In addition to professional competence, a future specialist in the field of tourism must have intercultural communication competence which reveals itself through the specific way of carrying out productive activity, and is formed during the period of training at higher education institution as a part of the process of project activity.

It is assumed that project activity is treated as the goal and method of learning which creates conditions for the development of skills underlying the competence. Among the skills are: creative thinking, reflection, goal setting, forecasting, choosing effective solutions, creating working teams, achieving results and evaluation of their effectiveness.

The article considers the project technology as a means of the formation of multicultural communicative competence of future specialists in the field of tourism.

It is stated that expedient and properly organized work on the project during the study of language material will help to form and improve specific language skills, which will lead to the development of multicultural communicative competence.

The article focuses on the implementation of principles of project technology into the process of teaching foreign languages to students of speciality 242 "Tourism and Recreation".

The paper presents the analysis of the main features of project-based learning as well as the stages of work project. It also reflects the experience of application of project method in the process of the formation of multicultural communicative competence of future specialists in the field of tourism.

It is proved that the use of project method in foreign language classes in the sphere of professional communication contributes to the development of students' competencies as a set of knowledge, skills and abilities that ensure their readiness to solve specific problems in a multicultural environment.

The main advantages of implementation of project technology were defined based on the conceptual analysis of pedagogical literature, own pedagogical experience, systematization of theoretical approaches and methods existing in the educational environment of higher school. It is noted that properly organized work on the project at classes on professionally oriented foreign language not only forms multicultural communicative competence, but also allows forming professional, social competences in parallel. As a result, one more goal of training in higher education institution is achieved, namely the formation of students' project competence.

***It has been concluded** that project-based activities not only enable students to learn the language, thereby developing multicultural communicative competence, but also contribute to the acquisition of academic skills and the formation of integrative project-based experience in the process of studying a range of academic disciplines.*

Одержано 29.01.2024.